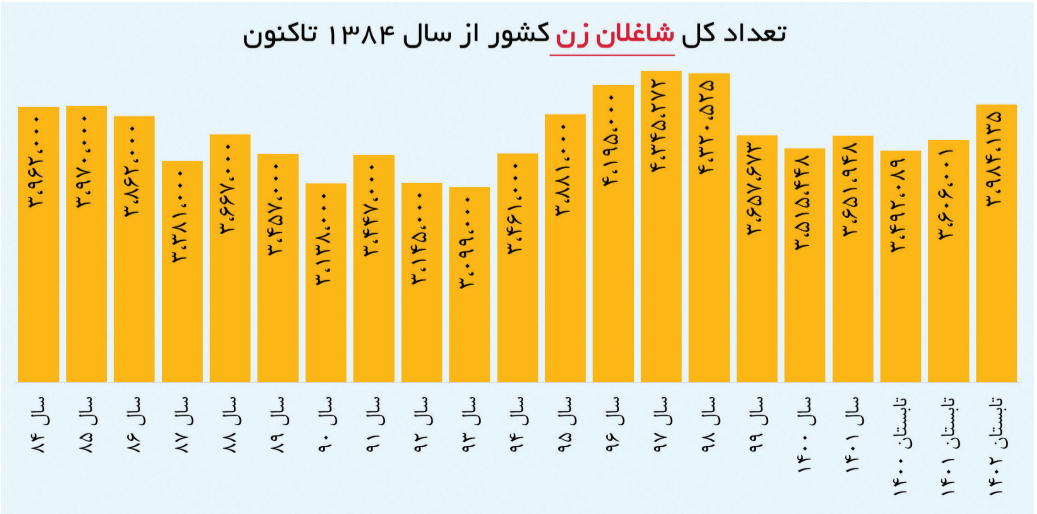
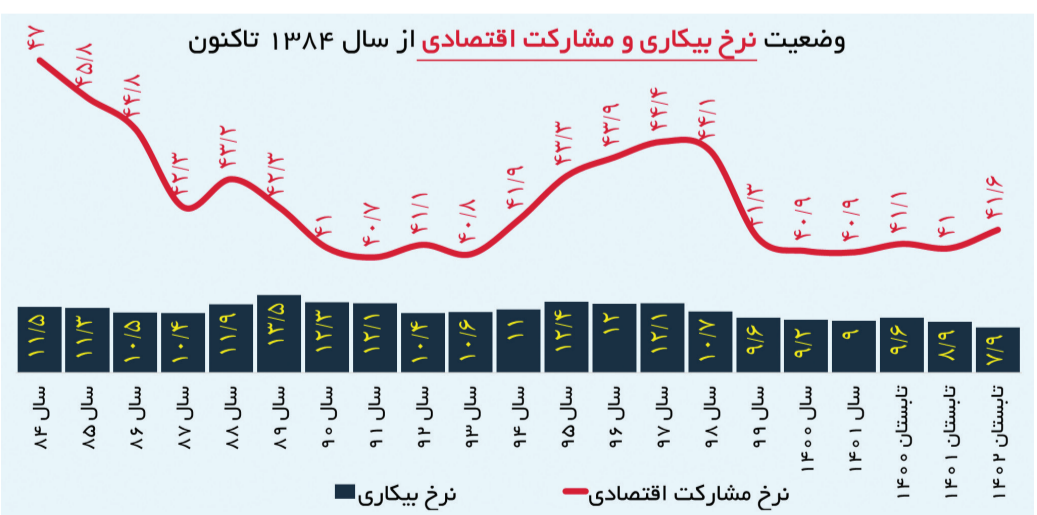
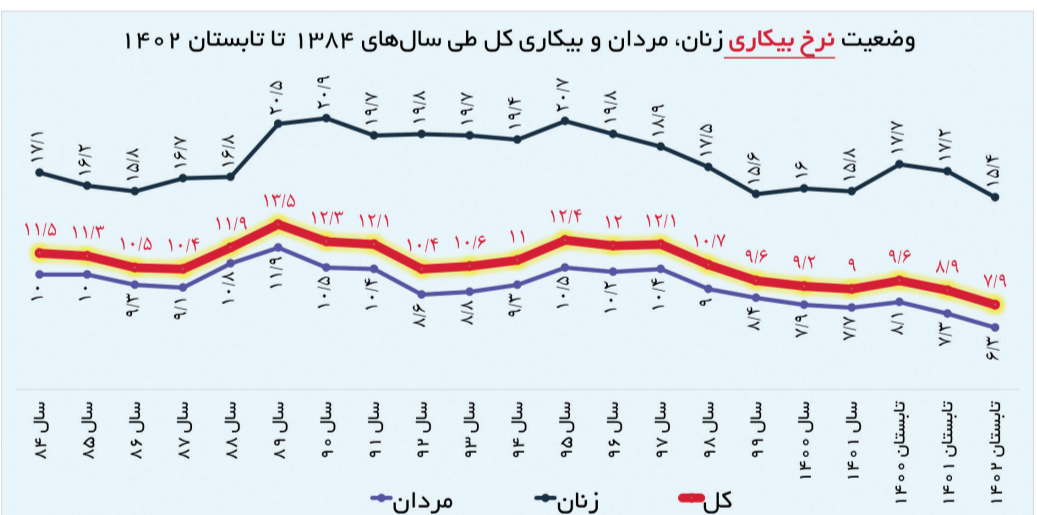
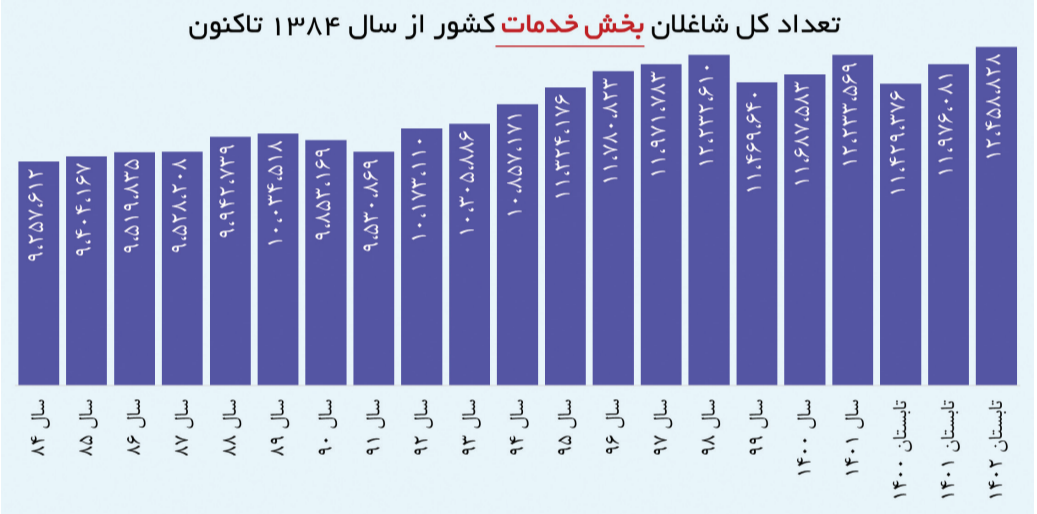
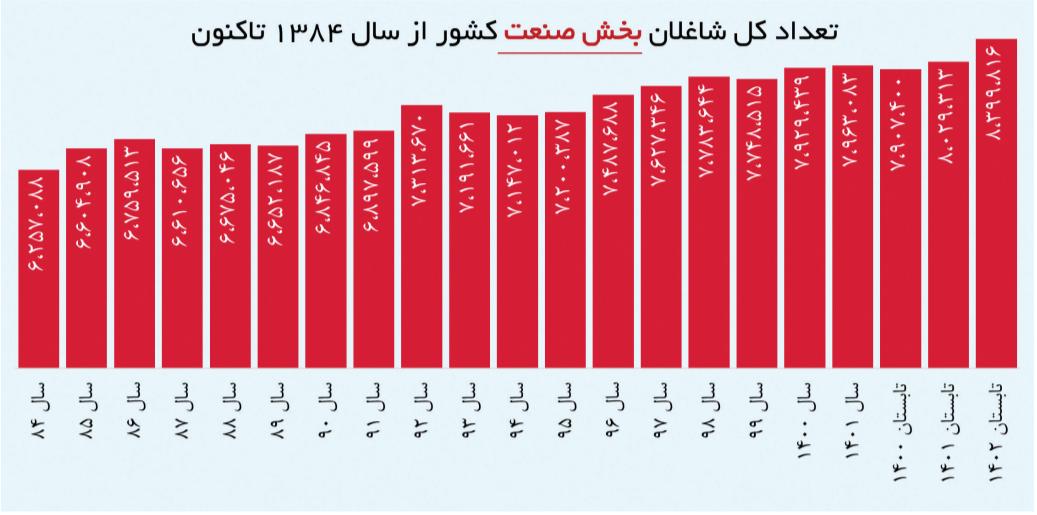
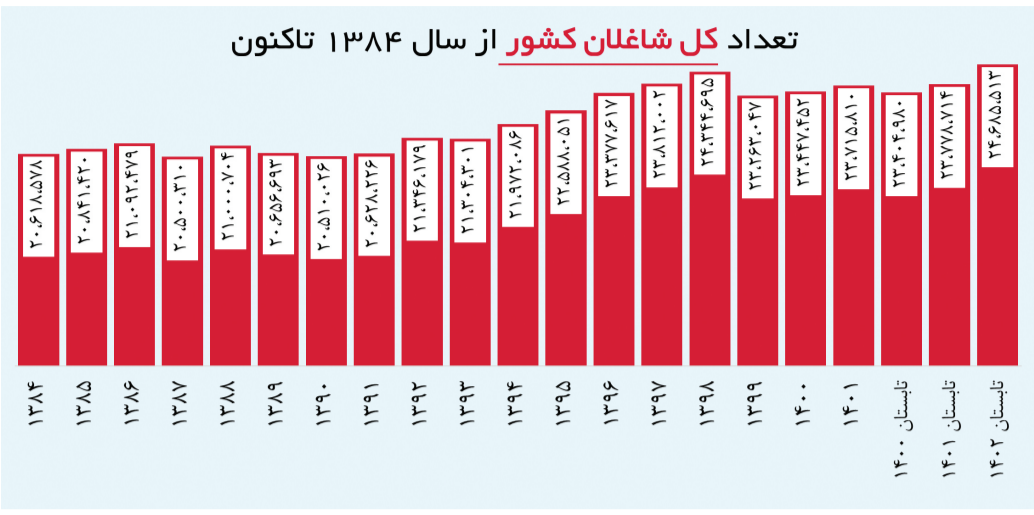
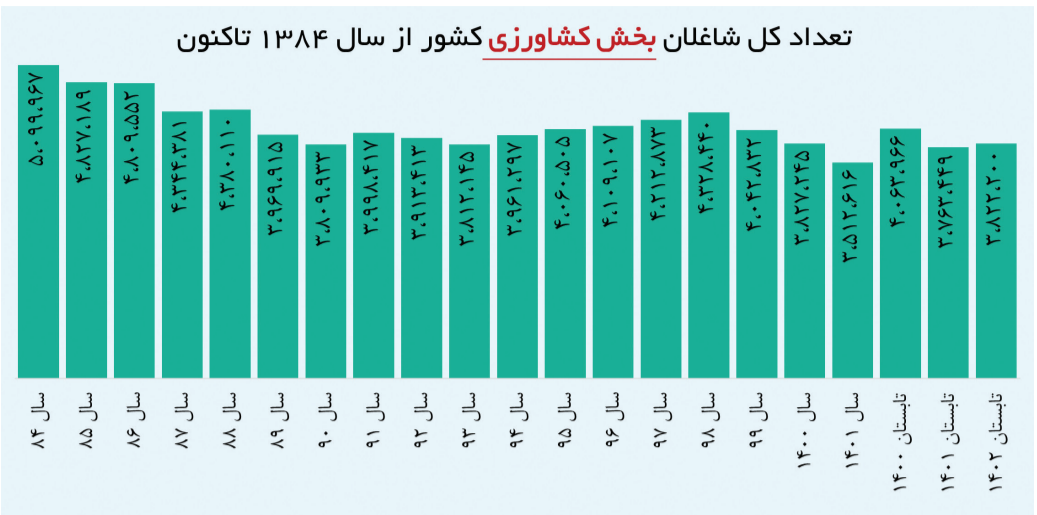

رکورد اشتغال در صنعت شکسته شد

اقتصاد

و حکایت از آن دارد که با وجود ورود افراد جدید به بازار کار، نه تنها این افراد دارای شغل شده‌اند بلکه بخشی از بیکاران قبلی نیز توانسته‌اند برای خود کار دست‌وپا کنند. اما زمانی که کاهش نرخ بیکاری همزمان با افزایش جمعیت غیرفعال، کاهش تعداد شاغلان و کاهش نرخ مشارکت اقتصادی شود، این مورد بیانگر آن است که برخی بیکاران پس از دلسردی از پیدا کردن کار، به خیل نامیدان یا افراد دلسرد از یافتن کار پیوسته‌اند. به عبارتی این وضعیت رami توان با اثر جویندگان دلسرد بر بازار کار تحلیل کرد. اثر جویندگان دلسرد توضیح می‌دهد که در دوران رکود بسیاری از افراد بیکار از یافتن شغل ناامید و از بازار کار خارج می‌شوند. این کارگران به جای تحمل هزینه‌های مرتبط با فعالیت‌های جست‌وجوی شغلی بی‌ثمر، تصمیم می‌گیرند از بازار رکودی و نیروی کار خارج شوند. نتیجه اثر جویندگان دلسرد این است که نرخ مشارکت نیروی کار روند دوره‌ای هم جهت با چرخه تجاری دارد و در زمان رکود کاهش یافته و در زمان رونق افزایش می‌یابد. به عبارت دیگر این اثر باعث کاهش نرخ مشارکت در زمان رکود می‌شود. این وضعیت رami توان در دوره شیوع کرونا در ایران مشاهده کرد.

گرچه نرخ مشارکت فعلی نیروی کار در ایران کمتر از دهه ۱۳۸۰ است، اما نرخ ۴۱٫۶ درصدی فعلی بالاترین مقدار از سال ۱۳۹۸ تاکنون بوده است. از این رو کاهش نرخ بیکاری فعلی گرچه تماماً مثبت نیست (چون نرخ مشارکت بالاترین مقدار ۲۰ ساله نیست)، اما اتفاق مثبتی در دوره پساکرونا و دوره تشدید تحریم‌هاست.

افزایش ۱۰ درصدی تعداد شاغلان زن

از جمله موضوعات مهم در حوزه زنان و خانواده، وضعیت و جایگاه اشتغال زنان و تمهیدات سیاستی، قانونی و برنامه‌ای اندیشیده شده برای آن، جهت تحقق وضعیت مطلوب نظام سیاست‌گذاری است. بی‌شک محتوا و چگونگی پرداختن نظام سیاست‌گذاری به این موضوع یکی از عوامل تاثیرگذار در تعیین وضعیت و جایگاهی مطلوب برای آن به‌شمار می‌رود. نگاهی به اسناد بالادستی در حوزه اشتغال نشان می‌دهد سیاست‌گذاری اجتماعی با محوریت کلان سیاست‌های تشویقی- ترویجی که خود شامل دو دسته مقوله «اشتغال متناسب زنان» و «اشتغال بدون قید زنان» و محوریت کلان سیاست‌های حمایتی شامل دو محور خردتر «حمایت از زنان شاغل» و «حمایت از غیرشاغلان زن» به موضوع اشتغال زنان توجه کرده است. با این حال بسیاری از سیاست‌های کلی فاقد پشتوانه در قوانین جاری جهت عملیاتی شدن بوده و در حد شعار باقی مانده‌اند. آمار و ارقام این موضوع را به خوبی تایید می‌کند. طی سال‌های ۱۳۸۴ تا تابستان ۱۴۰۲ به‌رغم افزایش چشمگیر ورود زنان به دوره‌های تحصیلات عالی تنها ۲۲ هزار شاغل جدید به تعداد شاغلان زن در کشور افزوده شده است. از کل بیکاران زن، ۶۶ درصد از آنان رازان با مدرک دانشگاهی تشکیل می‌دهند. حدود ۱۶ درصد از اشتغال کشور در اختیار زنان بوده و نرخ مشارکت زنان به‌کمتر از ۱۵ درصد رسیده است. اما آمارها نشان می‌دهد یکی از دلایل تشدید وضعیت خاص‌های بازار کار زنان، شیوع کرونا طی سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ بوده است. این وضعیت باعث شده بود تعداد شاغلان زن کشور از ۴۳ میلیون نفر در سال ۱۳۹۸ به ۳۵٫۵ میلیون نفر تا تابستان ۱۴۰۰ برسد، اما طی تابستان سال ۱۴۰۱ این تعداد به ۳۶٫۶ میلیون نفر و در تابستان امسال تعداد زنان شاغل به ۳ میلیون و ۹۸۴ هزار نفر رسیده است. افزایش ۳۷۸ هزار نفر زنان شاغل در تابستان امسال معادل رشد ۱۰ درصدی اشتغال زنان در کشور است. همچنین در تابستان امسال تعداد شاغلان نزدیک به ۵۰۰ هزار نفر بیشتر از تابستان ۱۴۰۰ است. خروج از بحران کرونایی و بازگشت زنان به مشاغل غیررسمی، حوزه خدمات و اشتغال‌زایی جدید از جمله دلایل بهبود بازار کار زنان بوده است.

اشتغال بخش صنعت در اوج ۲۰ ساله

نگاهی به ترکیب کالاهای صادراتی ایران نشان می‌دهد اقتصاد ایران عمدتاً منبع‌محور و پایه استخراج، تولید و ارزش افزایی نسبتاً محدود است. یکی از نشانه‌های آن سهم بالای اقلام معدنی پایه، نفت‌پایه و فلزات و موضوع دوم، قیمت ناچیز اقلام صادراتی کشور در مقابل اقلام وارداتی است. از این رو جایگاه بخش صنعت کشور از دوره‌های قبل در اقتصاد ایران چندان شایسته و قابل توجه نبوده است، به‌ویژه اینکه با تحریم‌های نظام‌مانه نیز محدودیت‌هایی پیش‌پای صنعت کشور گشوده می‌شد و همین‌طور اقتصاد ایران طی شش‌ماه گذشته تقریباً یک اقتصاد نفتی بوده است. این وضعیت با شیوع تحریم‌های حداکثری در اوایل دهه ۱۳۹۰ موجب شد بخش صنعت مورد توجه جدی‌تر قرار گیرد. آمارها نشان می‌دهد جمعیت شاغلان این بخش از ۶۳ میلیون نفر در سال ۱۴۰۰ تا سال ۱۳۹۶ و قبل از تحریم‌های جدید به ۷٫۵ میلیون نفر رسیده بود که این تعداد در سال جاری به ۸٫۴ میلیون نفر رسیده است. این داده‌ها نشان می‌دهد با وجود تحریم‌ها، تعداد شاغلان بخش صنعت طی سال‌های ۱۳۹۶ تا تابستان ۱۴۰۲ رشد نزدیک به یک میلیون نفری داشته است. در زمینه آمار ذکر شده بخش صنعت، دو نکته مورد توجه است. نکته اول جایگزینی کالاهای مشابه است که در دوره تحریمی باعث رشد اشتغال بخش صنعت شده و نکته دوم اینکه در برخی سال‌ها نرخ تشکیل سرمایه منفی بوده که این موضوع باعث مستهلک شدن تجهیزات و ماشین‌آلات و کاهش بازدهی عملی صنایع می‌شود.

خواب کشاورزی، بازگشت بخش خدمات

طی نزدیک به ۲۰ سال اخیر وضعیت بخش خدمات نیز به لحاظ تعداد اشتغال‌زایی شباهت‌ها و تفاوت‌هایی با بخش صنعت دارد. اول اینکه تعداد شاغلان بخش خدمات از ۹٫۲ میلیون نفر در سال ۸۴ به حدود ۱۲٫۵ میلیون نفر در سال جاری رسیده است. رشد نرخ تعداد شاغلان این دو بخش از جمله شباهت‌های صنعت و خدمات بوده است، اما برخلاف بخش صنعت که تعداد شاغلان آن در دوره شیوع کرونا کاهش چندانی نیافت، در دوره شیوع کرونا بخش خدمات بیشترین آسیب را دید و در حال حاضر در حال بازیابی خود بوده و توانسته بالاترین تعداد اشتغال‌زایی را ثبت برساند. وضعیت بخش کشاورزی متفاوت از دو بخش است. تعداد شاغلان این بخش از حدود ۶ میلیون نفر در دهه ۱۳۸۰ به ۳٫۸ میلیون نفر در سال جاری رسیده است. توسعه تکنولوژی و استفاده بیشتر در حوزه ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی و همچنین خشکسالی‌های بی‌دریغی از جمله دلایل کاهش قابل توجه شاغلان بخش کشاورزی بوده است.

مهدی عبدالهی
مدیر گروه اقتصاد

پنجشنبه ۲۷ مهر ۱۴۰۲
شماره ۳۹۸۵
WWW.FDN.IR
FARHIKHTEGANDAILY

۶۴٫۵ میلیون ایرانی در سن کار
تا قبل از سال ۱۳۹۸ جمعیت در سن کار ایران شامل افراد بالای ۱۰ سال (نیروی کار بود. در سال ۱۳۹۸ تعاریف مرکز آمار ایران از افراد سن کار تغییر کرد و در حال حاضر افراد در سن کار شامل جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر است.

طبق گزارش مرکز آمار ایران تعداد جمعیت در سن کار ایران (افراد بالای ۱۵ سال) از ۴۹٫۵ میلیون نفر در سال ۱۳۸۴ به ۵۷٫۵ میلیون نفر تا سال ۱۳۹۰ و به ۶۴٫۵ میلیون و ۴۵۷ هزار نفر در تابستان ۱۴۰۲ رسیده‌اند. به عبارتی طی سال‌های ۱۳۸۴ تا تابستان ۱۴۰۲ به تعداد افراد در سن کار (بالای ۱۵ سال) حدود ۱۵ میلیون نفر افزوده شده است.

بهبود نرخ مشارکت اقتصادی در سال ۱۴۰۲
تعداد افراد در سن کار گرچه در تعیین نرخ سربازی و وابستگی به سرپرست خانوار مهم است اما در تعاریف مراکز آماری آن دسته از افراد در داده‌ها مهم هستند که دنبال کار باشند. به عبارتی از کل جمعیت در سن کار، بخشی از جمعیتی که تمایل به کار کردن داشته باشند؛ بسیار مهم‌تر هستند و به این گروه جمعیت فعال اقتصادی گفته می‌شود و سایر افراد که تمایل یا امکان کار کردن ندارند، جزء جمعیت غیرفعال محسوب می‌شوند. در تابستان سال ۱۴۰۲ از مجموع ۶۴ میلیون و ۴۵۷ هزار نفر افراد در سن کار (بالای ۱۵ سال) ۲۶ میلیون و ۸۰۱ هزار نفر جمعیت فعال و ۳۷ میلیون و ۶۵۵ هزار نفر نیز جزء جمعیت غیرفعال هستند. همچنین از تقسیم جمعیت فعال به کل افراد در سن کار، نرخ مشارکت اقتصادی به دست می‌آید. در تابستان امسال نرخ مشارکت اقتصادی ۴۱٫۶ درصد بوده است. آمارها نشان می‌دهد اگر همه داده‌های سال‌های ۱۳۸۴ تا تابستان ۱۴۰۲ را برای جمعیت بالای ۱۵ سال در نظر بگیریم، نرخ مشارکت اقتصادی در کشور از ۴۷ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۴۱ درصد تا سال ۱۳۹۰ رسیده است. این مقدار تا سال ۱۳۹۳ به ۴۰٫۸ درصد کاهش یافته و بین سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ به ۴۴ درصد می‌رسد. در سال ۱۳۹۹ با شیوع کرونا نرخ مشارکت اقتصادی به ۴۱٫۳ درصد کاهش یافته و این مقدار در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به ۴۰٫۹ درصد رسید. در تابستان سال گذشته نرخ مشارکت اقتصادی حدود ۴۱ درصد بوده که این مقدار امسال با رشد ۰٫۶ واحد درصدی به ۴۱٫۶ درصد رسیده است. مرور آمارهای نرخ مشارکت اقتصادی متأثر از متغیرهای متعددی شامل رشد، بهبودی، سرمایه‌گذاری، عرضه و تقاضای نیروی کار، تورم، تحریم‌ها و عواملی همچون شیوع کرونا بوده است.

افزایش میلیونی تعداد شاغلان
گفته شد مجموع افراد در سن کار، به آن دسته از افرادی که تمایل به کار دارند، جمعیت فعال گفته می‌شود. از کل جمعیت فعال، گروهی شاغل و گروهی بیکار و دنبال کار هستند. افرادی که شاغلند، از تقسیم آنها بر کل جمعیت فعال نرخ اشتغال و افرادی که بیکارند دنبال کار هستند، از تقسیم جمعیت آنها به کل جمعیت فعال اقتصادی نرخ بیکاری به دست می‌آید. به عبارتی، براساس تعاریف مراکز آماری از جمله مرکز آمار ایران به همه جمعیتی در سن کاری که شاغل نیستند، بیکار گفته نمی‌شود و تنها آنهایی بیکار نامیده می‌شوند که تمایل به کار کردن دارند و در جست‌وجوی شغل باشند. براساس داده‌های مرکز آمار ایران، در تابستان سال ۱۴۰۱ از مجموع ۲۶ میلیون و ۸۰۱ هزار نفر جمعیت فعال، ۲۴ میلیون و ۶۸۵ هزار نفر از آنان شاغل و دو میلیون و ۱۱۶ هزار نفر نیز بیکار بوده‌اند. گزارش مرکز آمار نشان می‌دهد در تابستان سال جاری تعداد شاغلان کشور نسبت به مدت مشابه سال گذشته افزایش ۹۰۷ هزار نفری داشته است. مقایسه آمارهای اشتغال کشور از سال ۱۳۸۴ تاکنون نشان می‌دهد طی تابستان جاری بالاترین تعداد شاغلان بخش‌های اقتصادی در کشور ثبت شده؛ چراکه تا قبل از شیوع کرونا نیز در سال ۱۳۹۸ تعداد شاغلان ایران به ۲۴ میلیون و ۳۴۵ هزار نفر رسیده بود که در حال حاضر تعداد شاغلان کشور ۳۴۱ هزار نفر بیش از آن سال است.

مدیر مسئول:
محمد امین ایمانجانی

سرمدیر:
مسعود فروغی

تلفن و فکس:
۰۲۱-۴۲۹۹۹۴۹۵

کد پستی:
۱۱۳۵۳۳۸۱۶

چاپ:
چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

نشانی:
خیابان حافظ، پایین‌ترین تراز جمهوری
روبه‌روی ساختمان بورس
ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم